

Căderea în faimă a Helenei Weigel

Nu e cazul aici să se relateze cum și-a desăvârșit arta pînă a ajuns în măsură să-i facă pe spectatori nu numai să plîngă atunci cînd plîngea, și să-i facă să rîdă atunci cînd rîdea, ba și să-i facă a plînge cînd rîdea, și să-i facă a rîde cînd plîngea, ci numai, ce se întîmpla apoi.

Cînd, stăpîna pe arta ei, dori să o înfățișeze celui mai mare public, poporului, și să o lege de cele mai mari probleme ce privesc poporul, ea își pierdu, făcînd acest pas, toată poziția cîștigată și începu decăderea. Chiar din momentul în care a întrupat cel dintîi dintre noile ei personaje, o bătrînă din rîndul oamenilor muncii, și pe care a interpretat-o așa fel că se putea vedea cu precizie în tot ceea ce executa, ce executa în dezavantajul ei și ce în avantajul ei, se iscă în masa publicului, format nu din muncitori, neliniște. Frumoasele, bine amenajatele edificii teatrale își închiseseră porțile în fața ei, iar cînd apărea în sălile din periferie, puținii cunoscători de artă ce o urmăreau pînă acolo, nu-i tăgăduiau propriu-zis arta, dar o socoteau îndreptată spre lucruri minore, așa încît se răspîndi pretutindeni opinia că : te lasă cu totul rece. Muncitorii care veneau gloată, o întîmpinau cu în-suflețire și o găseau admirabilă dar, ocupați mai mult cu problemele lor, nu-i dădeau importanță. După ce învățase cu atîta sîrg să încline interesul spectatorilor spre teme mari, anume spre bătăliile asuprașilor împotriva asuprașitorilor, nu fără greutate a învățat ea să vadă de-acum încolo acest interes convertindu-se, dinspre ea, interpreta, spre temele respective, spre ceea ce interpreta. Și totuși, tocmai acesta a fost cîști-gul moral cel mai mare al ei.

Mulți artiști izbutesc să-și năucească spectatorii cu arta lor, de nu mai văd și nu mai aud nimic despre ale lumii: Weigel izbutise să-i facă a vedea și a auzi mai mult decît le arăta și le vorbea ea. Căci ea înfă-țișa nu doar o artă, ci mai multe arte. Ea înfățișa, bunăoară, cum bunătatea și înțelepciunea sînt niște arte care pot fi învă-țate și care trebuie învățate. Și apoi, în intenția ei nu era să-și arate propria măreție, ci măreția aceluia de ea interpretați. S-a simțit foarte încurcată odată, cînd cineva, ca s-o măgulească, îi spusese: „Nu ai jucat pe Mama din popor, ai fost ea. Nu, spusese ea repede, am jucat-o și ea ar fi trebuit să-ți placă, nu eu. Și în adevăr, cînd a jucat, de pildă, rolul unei femei de pescar care-și pierde feciorul în războiul civil și apoi se ridică ea însăși la lupta împotriva generalilor, ea a preschimbât fiecare moment într-un moment istoric, fiecare declarație în declarația celebră a unei personalități istorice. Și totul cu o natura-lete și simplitate desăvârșite. Tocmai această simplitate și naturalețe disting noile personalități istorice de cele vechi. Întrebată cum

fața de înfățișa cu atîta noblețe pe asupriții ridicați la luptă, ea răs-pundea: imitîndu-i cît mai precis. Se pricepea să stîrnească în oameni nu numai sentimente ci și gînduri, iar gîndirea pe care o stîrnea, ei o gustau încîntați, cînd cu o violență, cînd cu o calmă bucurie. Acum însă, despre muncitorii ce veneau s-o vadă jucînd. Pricepătorii în artă nu se mai arătară, în schimb veniră polițiștii. Adevărurile cărora ea le împrumuta vocea și limpezimea ei, atraseră justiția, care de aceea există, ca să combată justețea. După reprezentațiile date, s-a trezit, de atunci în colo, adesea, în celulele poliției. Cam în vremea aceasta ajunsese la putere zugravul, iar ea fu nevoită să fugă din țară. Nu cunoștea altă limbă decît pe aceea pe care nimeni n-o cunoștea ca dînsa. De aceea, arareori, a jucat în trupe mici, alcătuite din muncitori școlîți în puține repetiții, în fața altor fugari; restul timpului îl petrecea în ocupații casnice și crescîndu-și copiii într-o casuță de pescari, departe, departe de orice teatru. În năzuința ei de a putea juca față de mulți, ajunsese să nu mai poată juca decît față de foarte puțini. Cînd mai apărea, o făcea cu lucrări ce arătau ororile timpului și cauzele lor. Dacă cei prigionîți, care o ascultau, uitau de necazurile lor, nu uitau astfel niciodată pricinile necazurilor lor. Și plecau totdeauna mai întăriți pentru luptă, de la reprezentațiile ei. Aceasta se explică prin aceea că Weigel le demonstra propria lor înțelepciune și propriul lor fond de bunătate. Își desăvîrșea mereu mai mult arta, ducînd-o, tot mai semnificativă, în tot mai adîncile adîncuri. Încît, în momentul în care-și lepădase și-și pierduse cu totul vechea faimă, începu să cunoască a doua ei faimă, susținută de straturile de jos, de amintirea cîtorva oameni puțini și prigionîți. Era tare mulțumită : să ajungă celebră prin cei de jos îi era țelul, prin, pe cît cu putință mai mulți, dar și prin mai puțini, dacă altfel nu era cu putință.

(Din „Negotul alămurilor“, a treia noapte)

1958, la Teatrul Giulești, cu ocazia turneului trupei „Berliner Ensemble“ în țara noastră, la premiera bucureșteană a piesei „Domnul Puntila și sluga sa Matti“.

De la stînga : N. Sireteanu, Helene Weigel, Colea Răutu, Lucian Giurchescu, Șt. Mihăilescu-Brăila, Tamara Buciuceanu.

